

УДК 321.72+328.1+342.384

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v057.2025.33>

Є. В. Перегуда

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7561-7193>

доктор політичних наук, професор,

професор кафедри політичних наук та історії

Київського національного університету будівництва і архітектури

ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ІМПІЧМЕНТУ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Вивчення явища імпічменту є актуальним науковим завданням. Причому як в теоретичній, так й у практичній площині. Дослідники вважають, що імпічмент є «запобіжником проти узурпації влади», забезпечує «дотримання демократичних принципів» [2, с. 35]. Але в науці відсутній єдиний підхід до цього інституту. Водночас його вдосконалення є й важливим суспільно-політичним завданням в умовах України. Недавно один з опозиційних лідерів, формулюючи власні рекомендації з вдосконалення політичного процесу, обґрунтував їх тим, що сценарій імпічменту нереальний, оскільки ніби-то лише для його початку потрібно 335 голосів у парламенті. Це свідчить, з одного боку, про те, що навіть професійні політики ґрунтовно не володіють хитросплетіннями процедури, але з іншого – що в ній, дійсно, є недопрацювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання регулювання процедури імпічменту в Україні, зарубіжний досвід вивчали В. Шаповал, Ю. Барабаш, С. Болдирев, М. Беляєва, Ю. Войтенко, В. Гедульнянов, В. Кампо, В. Кошель, Р. Мартинюк, О. Мельник, В. Мельниченко, Б. Мохончук, Л. Наливайко, Б. Ребриш, В. Сухонос, І. Тодика, Т. Цимбалістий, та інші дослідники. Здебільшого вони представляють галузь правознавства.

Але ця проблема має не лише юридичні, а й політологічні аспекти. М. Герхардт писав, що «імпічмент – це по суті політичний процес, покликаний виявляти і усувати політичні злочини» [16]. В. Гедульнянов зазначає, що «в національній літературі ...імпічмент розглядається як політична відповідальність або конституційно-правова відповідальність» [2, с. 36], а неврахування політичної складової імпічменту веде до «ймовірності переваги форми над змістом», «надмірної політизації процесу, що може перетворити політичні рішення на судові справи» [2, с. 33]. В. Кошель до недоліків імпічменту відносить спроби маніпулювання, політичного тиску та розповсюдження неправдивої інформації. [6, с. 239]. Тому природньо, що вивченням явища імпічменту займалися й політологи, зокрема С. Балан, І. Кресіна, А. Коваленко, Н. Кононенко, Г. Малкіна, П. Шляхтун. Для нашого дослідження інте-

рес становили також праці зарубіжних вчених, зокрема І. Арани, Т. Гінзбурга, Д. Ландау, М. Герхардта та ін. Нарешті, ми не можемо оминути й того, що ґрунтовні праці з цього питання видають представники недержавних аналітичних центрів.

Попри потужну історіографію, в науці відсутні єдині підходи до вивчення імпічменту. Як приклад, ми можемо навести розбіжності у тлумаченні суспільного значення цього явища. Більшість дослідників визначає його як протидію спробам узурпації влади. Водночас деякі звертають увагу, навпаки, на те, що процедура імпічменту «закріплює правові межі недоторканності президента» [6, с. 239].

Мета статті. Підсумовуючи, ми можемо визначити мету нашого дослідження як аналіз перспектив вдосконалення інституту імпічменту, виходячи з нинішніх особливостей політичного процесу в Україні.

Виклад основного матеріалу. Британська енциклопедія визначає імпічмент як процедуру, здійснювану «законодавчим органом для розгляду серйозних порушень службових обов'язків державного службовця» [18]. П. Шляхтун зазначає, що це конституційно встановлений порядок притягнення парламентом до відповідальності вищих посадових осіб держави (президента, міністрів тощо) за порушення ними законів [14]. Але виникає питання, до якої відповідальності вони притягаються. Політична енциклопедія уточнює цей аспект. Згідно з нею, імпічмент – «особливий порядок притягнення до конституційно-правової відповідальності вищих посадових осіб держави до завершення терміну одержаних ними повноважень. Застосовується парламентами щодо президентів, міністрів, суддів та ін. вищих посадових осіб у разі вчинення ними злочинів або дій, які за моральними нормами є несумісними з перебуванням на посаді, порушення конституції і законів» [10, с. 280].

Але імпічмент означає притягнення не лише до правової, а й політичної відповідальності. Згідно з Р. Балабаном, суть політичної відповідальності «полягає в тому, що за дії або бездіяльність політичних сил, окремих політичних діячів настає відповідальність у вигляді негосударственного на наступних виборах і невідповідності

здійснюваних ними заходів. Крім того, за невиконання політичних програм, особисті помилки тощо, політичні діячі або самостійно оголошують власну відставку, або їх змушують до цього опоненти» [1, с. 105].

Н. Кононенко визначає імпічмент як «одну з форм індивідуальної політичної відповідальності посадових осіб держави (урядовців чи президента) перед представницьким органом, яка поєднується із судовою відповідальністю за межами парламенту» [4].

Але навіть у цьому визначенні, як й в попередніх, акцент робиться на правопорушеннях як підставі імпічменту. Водночас, як справедливо зазначає Г. Малкіна, одна з основних особливостей політичної відповідальності полягає у тому, що «вона може наставати і без скоєння правопорушення» [7].

Конституція України обмежує процедуру імпічменту лише щодо глави держави. Ст. 111 визнає дві його підстави – державну зраду або здійснення іншого злочину [5]. Під останнім розуміють кримінальні злочини. У 2019 р. було ухвалено Закон України «Про особливу процедуру усунення Президента України з поста (імпічмент)» [9], до якого увійшли це та інші положення Конституції. Зокрема, першим кроком має бути ініціатива 226 народних депутатів. Для проведення розслідування парламент створює спеціальну тимчасову слідчу комісію, до складу якої включаються спеціальний прокурор і спеціальні слідчі. Ними можуть бути не лише народні депутати. Висновки і пропозиції комісії мають бути розглянуті на засіданні Верховної Ради. За наявності підстав парламент ухвалює рішення про звинувачення Президента України. Його мають підтримати 300 депутатів. Після цього справа передається до Конституційного Суду, який має надати висновок про додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи, та Верховного Суду, який надає висновок про те, що діяння, в яких звинувачується Президент України, містять ознаки державної зради або іншого злочину. За наявності цих висновків Верховна Рада має право прийняти рішення про усунення з посади Президента України. Його повинні підтримати три чверті конституційного складу парламенту, а саме 338 народних депутатів. У разі дострокового припинення повноважень Президента виконання його обов'язків покладається на Голову Верховної Ради [9].

Вже процедура прийняття цього закону викликала сумніви. Верховна Рада ухвалила його в першому читанні та одразу в цілому. Це позбавило депутатів можливості подати пропозиції до проекту. Водночас Регламент забороняє остаточне прийняття законопроекту, якщо є зауваження від народних депутатів, Головного експертного чи Головного юридичного управлінь. Тому експерти вже тоді констатували безумовне

та очевидне порушення регламенту під час розгляду законопроекту [3].

Але наразі дослідники вважають необхідним вдосконалення й самого тіла закону, а також тих положень Конституції, які регламентують явище імпічменту. Вони вказують, зокрема, на двозначність формулювань підстав для нього, адже тоді реалізація імпічменту неможлива без використання норм кримінального та кримінального-процесуального законодавства, на суперечність положень самій правовій природі імпічменту як позасудового процесу, висновок про що раніше зробив Конституційний Суд, оскільки процедура імпічменту все ж містить окремі елементи досудових процедур, на фактичному делегуванні парламенту повноважень судів, що протирічить ст. 124 Конституції [11, с. 120]. В. Мельниченко та Н. Плахотнюк вважають недоліком те, що «норми Конституції України вказують лише на один вид відповідальності глави держави – конституційну, яка виражається у формі усунення Президента з посади глави держави. Водночас, ігноруються інші види відповідальності, а також не визначається, чи є таким злочином порушення присяги, а якщо є, то як, ким і в який спосіб це буде визначатись» [8, с. 20]. В. Гедульянов в свою чергу вважає, що «складна і неефективна процедура імпічменту може спричинити правову та політичну нестабільність, що негативно вплине на функціонування всієї системи державної влади» [2, с. 35].

Ми звернулись також до висновків зарубіжних вчених з цього питання. Зокрема, І. Арана аналізував випадки імпічменту в країнах Латинської Америки, що було зумовлено тим, що єдиним випадком в Європі був імпічмент Президента Литви Р. Паксаса у 2004 р. Автор виділяє позитивні та негативні (зокрема, з точки зору наслідків) випадки імпічментів, які мали місце.

До позитивних він відносить, зокрема, те, що імпічмент застосовується «для усунення президентів, які зловживають своїми повноваженнями, та для стримування потенційних зловживачів», захист парламентами демократичних норм та інституцій, «зупинення авторитарних регресів шляхом усунення президентів» [15]. Прикладами останнього він вважає відставку у 2015 р. Президента Гватемали О. Моліни під загрозою імпічменту після того, як парламент одноголосно позбавив його недоторканності, що було дуже важливо для «країни зі слабким демократичним корінням та традиціями нестабільності» [15], а також імпічмент Президента Перу А. Фухіморі, що мало призвести до «відновлення перуанської демократії» [15].

Водночас негативними аспектами дослідник називає, по-перше, спробу в деяких випадках опозиції, яка контролює парламенти, усунути непопулярних президентів просто тому, що вони можуть це зробити [15]. Прикладами цього він

вважає відставку у 2018 р. Президента Перу П. Кучинського, проти якого у грудні 2017 р. парламент розпочав процедуру імпічменту за звинуваченням у відсутності «моральної дієздатності» (надалі жодних порушень не було доведено), а також імпічмент у 2016 р. Президента Бразилії Д. Руссефф, причиною якого І. Арана вважає спробу Президентки «протистояти економічній кризі за допомогою агресивної фінансової корекції» [15].

Ще одним негативним наслідком імпічментів він називає роки політичної нестабільності після усунення президентів, а прикладом – усунення у 1993 р. Президента Венесуели К. Переса, що спричинило подальший сплеск нестабільності аж до прихода до влади авторитарного правителя У. Чавеса, та у 1997 р. Президента Еквадору А. Букарама за «психічну недієздатність», після чого в країні настало десятиліття нестабільності [15].

На небезпеку політичної нестабільності внеслідок запровадження імпічменту вказують й вітчизняні вчені, зокрема В. Шаповал [13]. В. Гедульянов стверджує, що імпічмент може бути використаний «для вирішення політичних конфліктів або для впливу на публічну думку, незалежно від наявності об'єктивних підстав для усунення з посади» [2, с. 36]. Досліджуючи проблему вдосконалення процедури імпічменту в період війни з РФ, В. Гедульянов робить висновок про «недоцільність проектування змін до стабілізації внутрішньополітичної ситуації та відновлення функціонування державних інституцій в умовах мирного часу» [2, с. 36].

У науці поширена думка про те, що класичною є процедура імпічменту, передбачена конституцією США. [12] Вона передбачає ініціювання імпічменту, розгляд справи комітетом Палати представників (нижня палата Конгресу), судові слухання в Сенаті, які мають закінчитися винесенням вироку. Для нас була важлива оцінка цієї процедури саме американськими політологами, зокрема, Т. Гінзбургом та його співавторами. Вони аналізували випадок відхилення у Сенаті звинувачення проти Д. Трампа, яке було висунуто після обрання главою держави його наступника. Рішення верхньої палати вони вважали передбачуваним та неминучим, а причиною – політичну легітимність процедур імпічменту [17]. Отже, проблему вони вбачали у необхідності збалансування права та політики, а шляхом її вирішення – запровадження невідборних («недемократичних») інституцій, які «могли б посередничати в неминучих конфліктах між партійними мотивами та правовим захистом у розслідуваннях президентських правопорушень, які б «не тиснули на опонентів у вигляді несподіваних податкових оцінок чи уваги з боку регулюючих органів, судів, які «неупереджено застосовують закон у звичайних і політичних справах» [17].

Автори роблять висновок, що американська модель імпічменту «виключає можливість незалежного розгляду імпічменту президента» [17]. Свого часу Верховний суд назвав питання, які заперечують справедливості імпічменту, «політичними питаннями», які категорично виходять за межі його компетенції [17]. Автори проаналізували конституційні процедури в низці країн. На їх думку, багато конституцій засновані на тій самій моделі, що й США, але вони також виокремили 3 країни, де, на противагу цьому, незалежні судові органи відіграють вагомий роль у процедурах імпічменту – Республіку Корея, де Конституційний суд повинен затверджувати імпічменти після його прийняття Національними зборами, а також Бразилію та ПАР. Свідченням ефективності такої моделі вони вважають, зокрема, те, що у Кореї в одному випадку Конституційний суд відмовився відсторонити президента [17].

Слід зазначити, що цієї проблеми торкалися й вітчизняні дослідники. Так, Г. Малкіна звертала увагу, що в деяких країнах остаточне рішення про імпічмент приймає конституційний (Італія, Словаччина, Угорщина, ФРН, Чехія) або спеціальний (Греція, Польща, Франція) суди [7].

Як вказувалось, в Україні Конституційний та Верховний Суд займають важливе місце в процедурі імпічменту. Водночас ми не можемо не звернути увагу на ще один висновок Т. Гінзбурга та його співавторів. Вони вважають, що «у Сполучених Штатах суд, можливо, навіть не найкращий інститут для виконання захисної функції з огляду на наскільки поляризованим він став за останнє десятиліття [17]. Схожа проблема – політичної заангажованості судів – є й в Україні.

Як зауважував В. Гедульянов, «процедура імпічменту має бути розроблена таким чином, щоб бути реальною та здійсненою, але при цьому не створювати загрози для стабільності у трикутнику «парламент – глава держави – уряд» [2, с. 35]. Чому ж в Україні ця процедура не була «реальною» та й залишається наразі такою. Поширена думка, що так було через відсутність спеціального закону. Проте, аналізуючи ухвалення у 2019 р. закону про імпічмент, правознавець, аналітик Центру.УА Н. Заболотний писав, що в Україні «нежиттєздатність інституту імпічменту ...дуже слабо пов'язана із відсутністю однойменного закону» [3]. Він вважав, що, оскільки це є парламентська процедура, його порядок було б логічно врегулювати внесенням змін до Регламенту ВР. У своїй думці він спирався на висновок Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради [3].

Справжні причини «нежиттєздатності» процедури імпічменту він вбачав в іншому. З одного боку, у неврегульованості питання про спеціальні слідчі комісії. Саме це було «прогалиною», яка «не давала можливості провести процедуру імпічменту» [3].

З іншого, на заваді цьому була встановлена Конституцією кількість депутатів, які мали висловитись за імпічмент на кінцевому етапі прийняття рішення, а саме необхідність 338 голосів, що, на його думку, «майже нереально» [3]. Перешкодами були, по-перше, функціонування парламенту в неповному складі, бо не відбулись вибори по мажоритарних округах на окупованих територіях, по-друге, наявність у різних скликаннях Верховної Ради великих пропрезидентських фракцій, які «гарантують безпеку від імпічменту» [3]. По-третє, це зняття недоторканості з народних депутатів, яке відбулось раніше. «Тому перед народними обранцями, які захочуть усунути ...президента тепер треба буде рахуватись із ризиками потрапити до рук залежних від нього СБУ чи Генпрокуратури» [3].

Тому, на думку Н. Заболотного, щоб зробити реальною процедуру імпічменту, «необхідно внести зміни до Конституції і зменшити кількість необхідних голосів із 3/4 до 2/3, тобто із 338 до 300» [3].

З цією думкою в різні часи погоджувались й інші дослідники. Зокрема, Г. Малкіна зазначала, що норми Конституції України щодо імпічменту Президента є кроком назад – до авторитарного і невідповідального президентського правління [7].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи вищесказане, ми маємо зробити такі висновки. Інститут імпічменту в Україні потребує вдосконалення, враховуючи як потребу у відверненні тенденцій авторитарного розвитку політичної системи, так й ті суперечності, які були закладені на попередньому етапі нормативно-правового регулювання. Удосконалена процедура має належним чином закріпити як конституційно-правову, так й політичну відповідальність глави держави та, вірогідно, деяких інших функціонерів органів державної влади (це особливо відчувається після останніх корупційних скандалів). Водночас при подальшому вдосконаленні слід враховувати, що належним чином своєї цілі цей інститут досягає не стільки здійсненням процедури імпічменту, скільки загрозою такого здійснення.

Основними напрямками вдосконалення інституту імпічменту має бути досягнення реальності його процедури, комплексність реформування, включно з внесенням змін до Конституції та деяких інших нормативно-правових актів, а також водночас зменшення ризиків зростання політичної нестабільності. Враховуючи це, реформування цього інституту можливе лише після скасування воєнного стану та нормалізації зовнішньополітичної ситуації.

Реформування інституту імпічменту доцільно здійснювати в комплексі з конституційною реформою взагалі, а саме закріпленням тенденцій до збереження та зміцнення парла-

ментсько-президентської форми державного правління, з судовою реформою, яка була б спрямована на зміцнення незалежності судової гілки державної влади.

Відтак перспективи подальших досліджень проблематики імпічменту пов'язані, на наш погляд, з вивченням кореляції між вдосконаленням цієї процедури та проведенням конституційної та інших реформ. Доцільно було б вивчити світовий досвід кореляції інституту імпічменту з формою державного правління, взаємодії законодавчого органу з органами судової влади тощо.

Література

1. Балабан Р. Відповідальність політична. *Політична енциклопедія*. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. Київ: Парламентське видавництво, 2011. С. 105.
2. Гедульонов В.Е. Імпічмент Президента України: сучасний стан та завдання для наступного етапу конституційної реформи. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2024. №6. С. 33–37. DOI <https://doi.org/10.32782/2408-9257-2024-6-5>. (дата звернення: 23.08.2024).
3. Заболотний Н. Імпічмент: чи щось змінилося з новим законом і нащо він був потрібний? URL: <https://surl.li/dngutu> (дата звернення: 18.11.2024).
4. Кононенко Н.В. Імпічмент. *Енциклопедія історії України*: Т. 3: Е-Й. Редкол.: В.А.Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. Київ: В-во «Наукова думка», 2005. URL: <https://surl.lu/wxihdg> (дата звернення: 08.06.2025).
5. Конституція України. Редакція від 01.01.2020. URL: <https://surli.cc/gaibck> (дата звернення: 18.09.2025).
6. Кошель В.В., Псьота О.В., Федотов І.М. Правове регулювання процедури імпічменту президента України в контексті конституційної реформи. *Молодий вчений*. 2019. № 6(70). С. 237–241. DOI <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-6-70-45>. (дата звернення: 05.07.2025).
7. Малкіна Г. Політична відповідальність глави держави. *Політичний менеджмент*. 2008. №2. С. 42–50. URL: <https://surl.lt/uzctwr> (дата звернення: 01.12.2025).
8. Мельниченко В.О., Плахотнюк Н.І. Інститут президенства в Україні: стан та перспективи розвитку. *Право України*. 2009. № 12. С. 18–29.
9. Про особливу процедуру усунення Президента України з поста (імпічмент): Закон України від 10.09.2019 р. № 39-IX. URL: <https://surl.lu/vdsdxx> (дата звернення: 13.04.2020).
10. Пушкін В. Імпічмент. *Політична енциклопедія*. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. Київ: Парламентське видавництво, 2011. С. 280–281.
11. Скрипник Ю. Імпічмент: вдосконалення механізму застосування в Україні крізь призму зарубіжного досвіду. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 1. С. 118–122. URL: <https://surl.li/xifdhh> (дата звернення: 10.09.2025).

12. Шаповал В.М. Імпічмент. URL: <https://surl.li/wvlhyd> (дата звернення: 17.08.2025).

13. Шаповал В. М. Сучасний конституціоналізм. Київ: Юридична фірма "Салком"; Юрінком Інтер, 2005. 560 с. URL: <https://surl.li/otwzmn> (дата звернення: 01.09.2025).

14. Шляхтун П.П. Конституційне право: словник термінів. Київ : Либідь, 2005. 568 с.

15. Arana I.A. To Impeach or Not to Impeach: Lessons from Latin America. URL: <https://surl.li/jedgnd> (дата звернення: 25.02.2025).

16. Gerhardt M.J. The Federal Impeachment Process: A Constitutional and Historical Analysis. 3d ed. University of Chicago Press. 2024. 311 p. URL: <https://surl.li/wttugc> (дата звернення: 23.01.2025).

17. Ginsburg T., Landau D., Huq A.Z. Designing Better Impeachments. How other countries' constitutions protect against political free-for-alls. URL: <https://surl.li/bhuxfg> (дата звернення: 20.12.2024).

18. Impeachment. URL: <https://surl.li/utnoau> (дата звернення: 01.11.2025).

Анотація

Перегуда Є. В. Щодо вдосконалення інституту імпічменту в Україні. – Стаття.

Імпічмент – інститут, метою якого є відвернення загрози узурпації державної влади. Він застосовується парламентами щодо глав держав або інших посадових осіб в системі виконавчої влади. Імпічмент означає притягнення їх не лише до конституційно, а й політичної відповідальності, яка не обов'язково пов'язана зі здійсненням правопорушень. До негативних наслідків імпічменту відноситься, зокрема, загроза провокування політичної нестабільності. Однаєю з ключових проблем процедури імпічменту є узгодження її політичних та правових аспектів. Вирішення проблеми вбачається, зокрема, у підвищенні ролі судової гілки державної влади.

Інститут імпічменту в Україні потребує вдосконалення, враховуючи потребу у відверненні тенденцій авторитарного розвитку політичної системи та суперечності, які були закладені на попередньому етапі правового регулювання. Удосконалена процедура має належним чином закріпити конституційну та політичну відповідальність не лише президента, а й деяких інших функціонерів органів влади, що особливо відчувається після виникнення корупційних скандалів. Водночас слід враховувати, що своєї цілі цей інститут досягає не тільки здійсненням процедури імпічменту, а й загрозою такого здійснення. Напрямами вдосконалення інституту імпічменту в Україні має бути досягнення реальності його процедури, комплексність реформування, включно з внесенням змін до Конституції та інших нормативно-правових актів, а також водночас зменшення ризиків політичної нестабільності. Враховуючи це, реформування можливе лише після скасування воєнного стану та нормалізації зовнішньополітичної ситуації. Його доцільно здійснювати в

комплексі з конституційною реформою взагалі, а саме закріпленням тенденцій до збереження та зміцнення парламентсько-президентської форми правління, з судовою реформою, яка була б спрямована на зміцнення незалежності судової гілки державної влади.

Ключові слова: імпічмент, узурпація влади, політична відповідальність, політична стабільність, конституційна реформа.

Summary

Perehuda Ye. V. About the improvement of the institute of impeachment in Ukraine. – Article.

Impeachment is an institute aimed at preventing the threat of usurpation of state power. It is used by parliaments in relation to heads of state or other officials in the executive branch. Impeachment means holding them not only constitutional, but also political responsibility, which is not necessarily related to the committing delicts. The negative consequences of impeachment include, in particular, the threat of provoking political instability. One of the key problems of the impeachment procedure is the coordination of its political and legal aspects. The solution to the problem is seen, in particular, in increasing the role of the judicial branch of state power.

The institute of impeachment in Ukraine needs to be improved, taking into account the need to prevent the tendencies of autocratic development of the political system and the contradictions that were laid at the previous stage of legal regulation. The improved procedure should properly establish the constitutional and political responsibility not only of the president, but also of some other functionaries of government bodies, which is especially felt after the emergence of corruption scandals. At the same time it should be taken into account that this institute achieves its goal not only by implementing the impeachment procedure, but also by the threat of such implementation. The directions for improving the institute of impeachment in Ukraine should be to achieve the reality of its procedure, the comprehensiveness of the reform, including amendments to the Constitution and other regulatory legal acts, and at the same time reduce the risks of political instability. Given this, reform is possible only after the abolition of martial law and the normalization of the foreign policy situation. It is advisable to carry it out in conjunction with the constitutional reform in general, namely, by consolidating the tendencies to preserve and strengthen the parliamentary-presidential form of government, with judicial reform, which would be aimed at strengthening the independence of the judicial branch of state power.

Key words: impeachment, usurpation of power, political responsibility, political stability, constitutional reform.

Дата надходження статті: 11.11.2025

Дата прийняття статті: 25.11.2025

Опубліковано: 30.12.2025